

Digitaliseringsminister og minister for ligestilling Marie Bjerres talepapir

Anledning	Besvarelse af samrådsspørgsmål B (alm. del) af 17. marts 2023 stillet efter ønske fra Lisbeth Bech-Nielsen (SF)
Dato / tid	19. april 2023 kl. 10:00-11:00
Sted	DIU
Talens varighed	Ca. 10 minutter

Det talte ord gælder

[Indledning]

- Tak for ordet og for samrådsspørgsmålene.
- Lad mig allerførst takke spørgeren for at bringe spørgsmålet om brug af data op.
- Der er mange vigtige politiske diskussioner, der knytter sig til brug af data. Diskussioner som jeg som digitaliseringsminister byder velkommen.
- Jeg vil gerne slå fast, at jeg grundlæggende ser data som et gode. Det er i dag en nøgleressource for såvel offentlige myndigheder som private virksomheder.
- Men jeg er meget optaget af, at borgerne føler sig trygge ved den offentlige sektors omgang med data. Det er vigtigt, at vi konstant har fokus på at sikre, at vi bruger data på en tryk og sikker måde, hvor vi også værner om privatlivets fred.
- Danmark har en styrkeposition, når det gælder data. Vi har en lang tradition for at registrere oplysninger af høj kvalitet. Om Danmark og om danskerne.
- Som land har vi derfor mange strukturerede data. Det er med til, at vi kan levere så effektiv en offentlig service, som vi gør.
- Hvis vi med brug af data kan løse opgaver bedre, billigere og med mindre besvær for borgere og virksomheder, så skal vi

som *udgangspunkt* gøre det. Men altid inden for de lovgivningsmæssige rammer, vi har besluttet. Det er en selvfølge.

- Data er også fundamentet for at kunne udnytte de nye teknologier, som vinder frem. Datadrevne løsninger rummer store potentialer for borgerne i mange aspekter af dagligdagen.
- Alt fra en personaliseret sundhedsbehandling til en smidig trafikafvikling. Og så kan data bidrage til at løse udfordringer med den grønne omstilling og manglende arbejdskraft.
- Også i EU er den digitale dagsorden en topprioritet. Vi har i Europa valgt en ansvarlig tilgang til data og teknologi, hvor grundlæggende rettigheder er i centrum.
- Det betyder også, at der er vedtaget en række EU-regler, som sætter rammerne for, hvordan vi arbejder med data og teknologier i Danmark.
- Her er databeskyttelseforordningen, datastyringsforordningen og PSI-direktivet central lovgivning. Derudover bliver forslag til dataforordningen og forordning for kunstig intelligens forhandlet i Bruxelles netop nu. De nye retsakter kommer også til at definere arbejdet med data og nye teknologier i Danmark.
- Også disse bestræbelser på at blive mere tydelige om, hvor langt vi vil gå med anvendelsen af data og nye teknologier, hilser jeg meget velkommen.

- For mens der er store potentialer for dataanvendelse, medfører brugen af data også dilemmaer.
- Det gælder for eksempel spørgsmålet om, hvor langt offentlige myndigheder skal gå i brugen af dataunderstøttet kunstig intelligens som grundlag eller som støtte for afgørelser.
- Grundlæggende er der et skisma mellem mulighederne for at effektivisere og højne kvaliteten af sagsbehandlingen på den ene side. Og hensynet til begrænsning af databehandling og deling af personoplysninger på den anden side.

[Artikel fra WIRED]

- Ordføreren spørger, om jeg vil forholde mig til artiklen "How Denmark's Welfare State Became a Surveillance Nightmare" fra det amerikanske magasin WIRED.
- Artiklen problematiserer samkøring af data til kontrolbrug i Udbetaling Danmark.
- Lad mig først sige, at artiklen efter min mening skyder langt ved siden af skiven, når den kalder Danmark et "overvågningsmareridt".
- Selvom den offentlige sektor har en omfattende mængde data om borgerne, så er der klare rammer for, hvordan data skal håndteres. Og om hvordan data må bruges.
- Jeg vil gerne slå fast, at al anvendelse af data, selvfølgelig skal overholde national og international lovgivning. Det er indlysende.

- Jeg ønsker selvsagt ikke et overvågningssamfund, hvor myndigheder frit kan bruge borgernes data, som de vil.
- Grundlæggende gælder det, at personoplysninger må behandles, når der er hjemmel til det.
- En hjemmel til behandling af personoplysninger kan blandt andet følge af en retlig forpligtelse - for eksempel i en lov. En hjemmel kan også være borgeren, der giver sit samtykke til en konkret databehandling eller datadeling.
- Artiklen handler primært om databehandlingen i Udbetaling Danmark, som hører under Beskæftigelsesministeriets ressort.
- Beskæftigelsesministeriet har oplyst mig, at Udbetaling Danmark har hjemmel til at samkøre oplysninger på deres egne sagsområder med oplysninger fra andre myndigheders registre med henblik på kontrol.
- De har desuden oplyst, at Udbetaling Danmark har hjemmel til at samkøre oplysninger på vegne af andre myndigheder til brug for deres kontrol. Det gælder for eksempel på kommunernes ydelsesområder.
- Endelig har ministeriet bemærket, at alle samkøringer skal være nødvendige og proportionale. Og dette skal Udbetaling Danmark løbende vurdere.
- Jeg har derfor ingen grund til at tro, at Udbetaling Danmark bryder gældende love.

- Udbetaling Danmark alene udbetalte i 2021 omkring 241 milliarder kroner til cirka 2,4 millioner ydelsesmodtagere.
- Det er altså betydelige beløb, der er tale om.
- Ydelser skal naturligvis kun udbetales til de mennesker, som har ret til dem. Vi har derfor som samfund pligt til at sikre, at ydelser ikke bliver udbetalt uretmæssigt.
- Derfor er der brug for kontrol. Det tror jeg, at alle kan være enige i.
- Spørgsmålet er, *hvordan* og med hvilke konsekvenser, vi bruger dataoplysninger om borgerne.
- Det er en meget principiel diskussion.
- Som det fremgår af WIRED-artiklen, er der ikke tale om automatiske afgørelser. De personer, som systemet udpeger, bliver undersøgt af medarbejdere, der tager konkret stilling til den enkelte sag.
- Det fremgår også af artiklen, at datasamkøringen er bedre end lokale kontrolmedarbejdere til at finde frem til de sager, hvor der faktisk er tale om snyd.
- Jeg synes, man må spørge sig selv, om brug af data på denne måde kan karakteriseres som overvågning? Og så må man også spørge sig selv, hvad det gode alternativ er?

- Man kan argumentere for, at det analoge alternativ er mere vidtgående. For her vil kontrollen i højere grad bero på anonyme tips, sagsbehandleres erfaring og mavefornemmelser eller mere tilfældige stikprøvekontroller, som er mindre effektive.

[Ministerens holdning til stadig mere vidtgående samkøring af data i kontroløjemed]

- Jeg bliver også spurgt til min holdning til den ”stadigt mere vidtgående samkøring af borgernes data i kontroløjemed”.
- Som jeg tidligere nævnte, ligger kontrolområdet uden for mit ressort.
- Men Beskæftigelsesministeriet har oplyst mig, at Udbetaling Danmark har hjemmel til at samkøre data med henblik på kontrol. Og at Udbetaling Danmark aldrig må foretage samkøringer af følsomme personoplysninger om f.eks. helbred, fagforeningstilhørsforhold eller etnicitet.
- Datasamkøringen er altså demokratisk forankret i Folketinget. Herudover er samkøringen naturligvis indhegnet af nogle lovgivningsmæssige rammer i databeskyttelsesretten og forvaltningsretten.
- Disse rammer er vigtige. Men som tidligere nævnt, så foregår kontrol med udbetaling af ydelser ikke uden grund. For det er vigtigt for den kollektive retsfølelse, at udbetaling af ydelser sker på et berettiget grundlag.

[Hvilke initiativer vil ministeren iværksætte?]

- Slutteligt bliver jeg spurgt til, hvilke initiativer, jeg vil iværksætte for at skabe klarhed om retsgrundlaget og samkøring af borgernes data og sikre en opstramning.
- Der henvises i spørgsmålet til to rapporter fra Justitia fra 2019, som handler om henholdsvis Udbetaling Danmarks og kommunernes kontrolpraksis over for borgerne.
- Jeg kan forstå, at Beskæftigelsesministeriet har drøftet Justitias analyse med både Justitia og Udbetaling Danmark.
- Beskæftigelsesministeriet har oplyst, at Udbetaling Danmark i dag har fokus på flere af de anbefalinger, som Justitias analyse pegede på.
- Der er blandt andet styrket fokus på at bruge registersamkøringerne, allerede når borgeren søger om en ydelse.
- Der er derudover siden databeskyttelsesforordningen trådte i kraft kommet endnu større fokus på at dokumentere overholdelsen af databeskyttelsesreglerne. Det gælder fx i forhold til at vurdere nødvendighed og proportionalitet i registersamkøringerne.
- Beskæftigelsesministeriet bemærker endelig, at Udbetaling Danmark som myndighed løbende skal foretage en konkret afvejning af, om de registersamkøring, de foretager, er nødvendige og ikke er for vidtgående.

[Dataarbejdet fremover]

- Som jeg indledningsvis nævnte, er dataområdet komplekst. Og spørgsmål om, hvornår, hvordan og hvor meget vi skal anvende data, kan ikke besvares kategorisk. Det er ikke sort/hvidt.
- Adgang til data og evnen til at anvende data er afgørende for innovation, vækst og kvaliteten af den borgernære velfærd. Datadrevet innovation kan give store og konkrete fordele i fremtiden.
- Det gælder for eksempel skræddersyet medicin, forbedret mobilitet, bedre politiske beslutningsprocesser og en effektiv offentlig sektor.
- Potentialerne understreges af fremskrivninger foretaget af EU, der viser, at den globale datamængde vil vokse med 530 procent fra 2018 til 2025. Samtidig ventes EU-landenes data-økonomi at tredobles fra 301 til 829 milliarder euro i samme periode.
- Anvendelsen af data og ny teknologi handler ikke blot om teknik, men rummer en række principielle spørgsmål, som det er centralt at få taget stilling til og hånd om.
- Der er tale om en balance. Hvor vi som samfund både er forpligtet til at anvende nye teknologier og data til at stimulere innovation, vækst og en effektiv offentlig sektor. Hvor borgere kan få målrettede services af høj kvalitet. Men hvor vi

samtidig skal gøre det på en ansvarlig måde, som borgerne kan føle sig trygge ved.

- Den diskussion er i høj grad politisk. Jeg synes tilmed, at det er en spændende politisk diskussion. Så den vil jeg som digitaliseringsminister gerne gå ind i. Meget gerne sammen med udvalget.
- Tak for ordet.